Klasa gitary w Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi

W Łodzi wszystko się zaczęło. W tym roku mija 45 lat od powstania pierwszej klasy gitary klasycznej w polskich uczelniach wyższych (1971-2016).

Początek

W roku akademickim 1963/64 na Wydziale Edukacji Muzycznej w Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej w Łodzi wprowadzona została nauka gry na gitarze jako instrumencie dodatkowym. Pierwszymi studentami, którzy rozpoczęli naukę byli: Jolanta Bancewicz, Aleksander Kowalczyk oraz Jan Paterek. W następnym roku klasa gitary liczyła już 10 osób, a w kolejnych latach zainteresowanie instrumentem wciąż rosło. Jednak ukończenie nauki na Wydziale Edukacji Muzycznej nie dawało uprawnień do nauczania w szkołach muzycznych II stopnia. Dzięki staraniom niestrudzonego popularyzatora gitary **Kazimierza Sosińskiego** oraz ówczesnego dyrektora Państwowego Liceum Muzycznego w Łodzi Kazimierza Dębskiego, w roku szkolnym 1967/68 decyzją Ministerstwa Kultury i Sztuki powstała w Państwowej Szkole Muzycznej w Łodzi pierwsza klasa gitary w szkole muzycznej II stopnia. Dzięki jej powstaniu troje studentów Wydziału Edukacji Muzycznej PWSM przystąpiło w dniu 15 czerwca 1968 roku do egzaminu eksternistycznego z gitary. Było to – jak trafnie napisano w „Poradniku Muzycznym" z października 1968 roku – historyczne wydarzenie dla rozwoju gitary w Polsce, ponieważ troje absolwentów uzyskało formalne uprawnienia do nauczania gry na gitarze w szkołach: *Egzamin z gitary jako przedmiotu głównego w średniej szkole muzycznej możemy uważać za wydarzenie historyczne, bowiem po raz pierwszy w historii naszego szkolnictwa muzycznego uzyskaliśmy absolwentów mających kwalifikacje do nauczania gry na gitarze i wykonywania zawodu muzyka-gitarzysty. Jak dalece poszukiwani są nauczyciele tego instrumentu dowodzi to, że wszyscy oni otrzymali propozycję pracy w szkolnictwie muzycznym (A. Kowalczyk w PSM II st. w Łodzi, B. Czyż w szkołach muzycznych trójmiasta, a J. Paterek m.in. na wydziale wychowania muzycznego w PWSM w Gdańsku)*[1].

Kazimierz Sosiński (z tyłu) z pierwszymi dyplomantami Państwowej Szkoły Muzycznej II stopnia w Łodzi: od lewej Aleksander Kowalczyk, Barbara Czyż, Jan Paterek *fot. Archiwum Akademii Muzycznej w Łodzi*

Pierwsza klasa gitary w uczelni wyższej w Polsce

W roku 1971 na wniosek Zenona Płoszaja, piastującego ówcześnie funkcję kierownika Katedry Instrumentów Smyczkowych w Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej w Łodzi, otwarto klasę gitary, której prowadzenie objął Aleksander Kowalczyk. Pierwsi absolwenci jego klasy, czyli Jerzy Nalepka oraz Jan Oberbek, studiujący w trybie czteroletnim, ukończyli uczelnię w 1975 roku. W 1981 roku, w wyniku przemian politycznych dokonujących się w skali całego kraju, dotychczasowa Państwowa Wyższa Szkoła Muzyczna w Łodzi została przemianowana na Akademię Muzyczną. W marcu 1985 roku rozporządzeniem Ministra Kultury i Sztuki została powołana Międzyuczelniana Katedra Gitary Klasycznej działająca przy tej uczelni. Już 15 czerwca 1985 roku odbyło się pierwsze posiedzenie, na którym obecni byli przedstawiciele klas gitary akademii muzycznych z Łodzi, Gdańska, Poznania i Wrocławia.

Powstanie klasy gitary w łódzkiej Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej w znaczącym stopniu wpłynęło na zainteresowanie twórczością gitarową łódzkiego środowiska kompozytorskiego. Od czasu założenia klasy gitary i współpracy gitarzystów z kompozytorami powstało wiele znaczących kompozycji wzbogacających gitarową literaturę. Wśród kompozytorów tworzących w Łodzi wymienić można m.in. Jerzego Bauera, Stanisława Mrońskiego, Bronisława Kazimierza Przybylskiego czy Zdzisława Szostaka. Katedra siedmiokrotnie zorganizowała *Ogólnopolskie Sesje Naukowo-Artystyczne Gitarystyki Polskiej*, na których prezentowali się gitarzyści ze wszystkich ośrodków gitarowych w Polsce. Ostatnia, jubileuszowa sesja odbyła się w październiku 2011 roku. Było to wydarzenie zorganizowane z okazji 40-tej rocznicy powstania w Łodzi pierwszej w Polsce klasy gitary w uczelniach wyższych.

Pedagodzy

Prof. Aleksander Kowalczyk (1941-1997) – był pierwszym pedagogiem otwartej w łódzkiej uczelni klasy gitary klasycznej. Studia muzyczne rozpoczął w Studium Nauczycielskim nr 1 w Łodzi na kierunku wychowanie muzyczne (1961-1963). Naukę muzyki kontynuował w Państwowej Średniej Szkole Muzycznej w Łodzi, w klasie gitary Kazimierza Sosińskiego, którą ukończył w 1967 roku oraz

w łódzkiej PWSM na Wydziale Wychowania Muzycznego, uzyskując w 1968 roku dyplom tego wydziału w zakresie specjalizacji nauczycielskiej. Jako stypendysta Ministerstwa Kultury i Sztuki od 1970 roku kontynuował studia w zakresie gry na gitarze w Franz Liszt Hochschule für Musik w Weimarze. W 1971 roku uzyskał dyplom ukończenia tej uczelni na wydziale instrumentalnym w klasie gitary. Pracę zawodową rozpoczął jeszcze podczas studiów, w 1966 roku jako nauczyciel gry na gitarze w PSM II stopnia w Łodzi, a w roku 1968 w PWSM w Łodzi. Jako nauczyciel pierwszej otwartej w Polsce klasy gitary klasycznej w szkole wyższej otrzymał po przeprowadzeniu przewodów kwalifikacyjnych tytuły adiunkta (1972) i docenta (1978), a w 1984 roku został profesorem nadzwyczajnym. Przez dwie kadencje był dziekanem Wydziału Instrumentalnego (1981-1987), w następnych latach – również przez dwie kadencje – pełnił funkcję rektora Akademii Muzycznej w Łodzi (1987-1993). Otrzymał wiele odznaczeń i nagród m.in. Srebrny Krzyż Zasługi (1979), Złoty Krzyż Zasługi (1984) oraz wiele nagród Ministerstwa Kultury i Sztuki.

Działalność artystyczna Aleksandra Kowalczyka to występy w kraju i za granicą (NRD, Wielka Brytania, Czechosłowacja), gdzie występował z recitalami solowymi i w koncertach symfonicznych. Był organizatorem *Ogólnopolskich Konkursów Gitary Klasycznej* w Łodzi, uczestniczył także aktywnie w licznych kursach i seminariach, przekazując swą wiedzę i doświadczenie pedagogiczne. Dużą rolę dla spopularyzowania muzyki gitarowej w Polsce miały jego opracowania *Zbioru utworów na gitarę* (wyd. LIM), *Sonatin i sonat na gitarę* (wyd. PWM), a także *Poradnik metodyczny dla gitarzystów* (wyd. Akademia Muzyczna w Łodzi, 1990), którego był współautorem[2].

Obecnie pracownikami łódzkiej klasy gitary są prof. dr hab. Jerzy Nalepka, który kieruje pracami Katedry oraz dr hab. Jacek Dulikowski, prof. AM i dr Maciej Staszewski.

Prof. dr hab. Jerzy Nalepka – urodzony w 1950 roku w Kędzierzynie. W 1971 roku ukończył z wyróżnieniem klasę gitary Kazimierza Sosińskiego w PSM II stopnia im. Stanisława Moniuszki w Łodzi, a następnie w latach 1971-1975 studiował w klasie gitary klasycznej w PWSM w Łodzi. Od 1975 roku rozpoczął pracę jako nauczyciel akademicki w PWSM, późniejszej Akademii Muzycznej im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi. Uczestnik jury wielu konkursów regionalnych i ogólnopolskich, recenzent szeregu przewodów kwalifikacyjnych I i II stopnia, konsultant i hospitant CEA, organizator *Sesji Naukowo-Artystycznych Gitarystyki Polskiej*. Koncertował solo, a także z *Triem Łódź*, m.in.: w Holandii, Luksemburgu, Szwecji, Austrii i Niemczech. Otrzymał Srebrny i Złoty Krzyż Zasługi. Laureat wielu konkursów ogólnopolskich i międzynarodowych, zdobywca m.in.: I nagrody w *Ogólnopolskim Konkursie Gitary* (1973), I nagrody w *Konkursie im. M. M. Ponce*, zorganizowanym przez Ambasadę Meksyku w Łodzi czy II nagrody w *Międzynarodowym Konkursie Wykonawczym Gitary Klasycznej* w Belgradzie (1974). Otrzymał także szereg nagród ministerialnych, w tym dla młodych twórców kultury im. S. Wyspiańskiego, a także nagrody rektorskie. Od roku 1996 profesor zwyczajny, obecnie kierownik Międzyuczelnianej Katedry Gitary Klasycznej Akademii Muzycznej w Łodzi.

Dr hab. Jacek Dulikowski, prof. AM – urodzony w 1965 roku w Łodzi. Ukończył z wyróżnieniem Akademię Muzyczną w Łodzi w klasie gitary prof. Aleksandra Kowalczyka (1988). Studia uzupełniał w Escuela Nacional de Musica w Meksyku u takich pedagogów, jak: Marco Antonio Anguiano i Cruz Soto Eloy. Uczestniczył także w wielu kursach mistrzowskich oraz konkursach gitarowych m.in. w Łodzi w 1985 roku (I nagroda) i w Tychach w 1986 roku (IV nagroda). Występował często w duecie z gitarzystą Markiem Ulańskim, tworząc *Polski Duet Gitarowy*. Na swym koncie ma także występy ze znaną flecistką Jadwigą Kotnowską oraz pianistą jazzowym Andrzejem Jagodzińskim w kraju i za granicą (np. w Niemczech i Holandii). Współpracuje także z orkiestrą Teatru Muzycznego w Łodzi. Od roku 2007 jest profesorem w macierzystej uczelni i prowadzi własną klasę gitary.

Dr Maciej Staszewski – gitarzysta i kompozytor urodzony w 1984 roku w Łodzi. W 2003 roku ukończył z wyróżnieniem Państwowe Liceum Muzyczne im. H. Wieniawskiego w Łodzi w klasie mgr Małgorzaty Szern-Dany. Studiował w Akademii Muzycznej im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi, którą ukończył w klasie gitary klasycznej prof. Jerzego Nalepki (2008) i w klasie kompozycji prof. Jerzego Bauera (2009). Jako solista i kompozytor wielokrotnie brał udział w festiwalach międzynarodowych, w tym: w *Międzynarodowym Festiwalu Muzyki Współczesnej „Warszawska Jesień"*, *Międzynarodowym Festiwalu Muzyki Improwizowanej „Ad Libitum"*, *Międzynarodowym Festiwalu Indywidualności Muzycznych „Tansman 2012"*, *Światowych Dniach Muzyki ISCM*, kilkakrotnie w ramach sesji *Musica Moderna* oraz w ramach ogólnopolskich sesji gitarystyki polskiej. Maciej Staszewski współpracował z polskimi orkiestrami, m.in.: z *Orkiestrą „Łódzkie Smyczki"*, *Polish Camerata*, *Orkiestrą Kameralną Akademii Muzycznej w Łodzi*, *Orkiestrą Akademii Beethovenowskiej*. Zajmuje się również muzyką improwizowaną, biorąc udział w projektach free improvisation. Jest autorem kompozycji na gitarę, utworów fortepianowych, kameralnych, chóralnych i elektroakustycznych. Od 2008 roku wykłada w macierzystej uczelni, obecnie na stanowisku adiunkta. W 2013 roku uzyskał stopień naukowy doktora sztuki muzycznej. Podczas kadencji 2016-2020 będzie pełnił funkcję prodziekana Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej w Łodzi.

Obecnie

Studenci-gitarzyści kształcą się na studiach I, II i III stopnia. Program nauczania obejmuje kierunkowe zajęcia z instrumentu głównego, kameralistyki i improwizacji, a także szereg przedmiotów praktycznych w zależności od wybranego modułu na II stopniu studiów, jak np. techniki wykonawcze muzyki XX i XXI wieku czy techniki wirtuozowskie. Studenci klasy gitary mają także możliwość wyboru praktycznych zajęć fakultatywnych, jak np. podstawy kompozycji.

Maciej Staszewski podczas koncertu *Dźwiękowe oblicza* w ramach 67. sesji *Musica Moderna* (30 listopada 2015 r.) *fot. Akademia Muzyczna w Łodzi*

W trakcie roku akademickiego studenci mają wielokrotnie okazję do prezentowania realizowanego programu, m.in. w ramach odbywających się cykliczne *Koncertów gitarowych*, które cieszą się ogromnym zainteresowaniem publiczności. Dwa razy w roku odbywają się także seminaria tematyczne połączone z konsultacjami dla uczniów szkół muzycznych z regionu łódzkiego. Zimą i na wiosnę w uczelni odbywają się sesje *Musica Moderna*, w trakcie których gitarzyści – studenci i pedagodzy – prezentują muzykę najnowszą, w tym utwory łódzkiego środowiska kompozytorskiego. Studenci korzystają z możliwości wyjazdów na stypendia zagraniczne do uczelni partnerskich, z którymi Akademia współpracuje w ramach programu Erasmus+. Dzięki temu, że łódzka uczelnia prowadzi także studia w języku angielskim, w bieżącym roku akademickim kształcą się w Łodzi gitarzyści z Włoch i Chin.

W nadchodzącym roku akademickim zaplanowanych jest 8 koncertów gitarowych: w roku 2016 – 18 października, 22 listopada i 13 grudnia, w 2017 roku – 17 stycznia, 21 lutego, 21 marca, 25 kwietnia, 23 maja oraz seminaria 9 grudnia 2016 i 7 kwietnia 2017.

Maciej Staszewski

W artykule wykorzystano fragmenty pracy doktorskiej Macieja Staszewskiego pt. *Powstanie i rozwój pierwszej w Polsce klasy gitary w Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej w Łodzi jako inspiracja dla łódzkiego środowiska kompozytorskiego do tworzenia utworów na gitarę na przykładach kompozycji: Jerzego Bauera, Stanisława Mrońskiego, Bronisława Kazimierza Przybylskiego, Zdzisława Szostaka oraz własnych doświadczeń kompozytorskich*.

1) Roman Heising, *Historyczne wydarzenie*, „Poradnik Muzyczny" 10/1968, s. 23.

2) Biogram Aleksandra Kowalczyka opracowany na podstawie książki: *Muzyka Łodzi – Z dziejów Akademii Muzycznej w Łodzi*, tom III, red. Lucjan Cieślak, Łódź 1998, s. 244-245.

Member of WFIMC / FMCIM

49. międzynarodowy konkurs gitary klasycznej

new star for a new guitar era

michele pittaluga

alessandria

26 września - 1 października 2016 r.
Finał z udziałem orkiestry 1 października 2016 r.
I nagroda: 10 000 Euro oraz rejestracja płyty w Naxos
Trasa koncertowa
Termin nadsyłania zgłoszeń: 31 sierpnia 2016 r.

11. międzynarodowy konkurs kompozycji na gitarę klasyczną
Finał 1 października 2016 r.

www.pittaluga.org
informacje, wiadomości, regulaminy, kontakty

SPONSORING Città di Alessandria Costruire Insieme

GŁÓWNI SPONSORZY REGIONE PIEMONTE Provincia di Alessandria FONDAZIONE CRA DI ALESSANDRIA FONDAZIONE CRT Rotary Club Alessandria Soroptimist Alessandria Istituto Beaumont SAVAREZ